

РЕЦЕНЗИЯ

*от проф. д.изк. Елисавета Борисова Вълчинова-Чендова
(Институт за изследване на изкуствата – БАН, Нов български университет),
проф. напр. 8.3. Музикално и танцово изкуство*

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“,
катедра „Теория на музиката“ към ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“,
научна област 8. Изкуства, проф. напр. 8.3 Музикално и танцово изкуство
(специалност „Музикален анализ“),
обявен в Държавен в-к (брой 82 от 14.10.2022)

с единствен кандидат:

доцент д-р СНЕЖИНА ВЕЛИЧКОВА ВРАНГОВА-ПЕТКОВА

ПРЕДСТАВЯНЕ НА КАНДИДАТА

Снежина Врангова-Петкова завърша първата си магистратура във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ със специалност „Музикална педагогика“ и специализация „пиано“ през 2002. Научен ръководител на дипломната ѝ работа на тема „Формирането на Владигеровия стил в контекста на европейската и националната музикална култура (първата четвърт на XX век)“ е проф. д.н. Марияна Булева, а пиано учи при проф. Йовчо Крушев. Задълбочените ѝ интереси към музикалната теория я насочват към втора магистърска степен в НМА „Проф. Панчо Владигеров“, Теоретико-композиторски и диригентски факултет, специалност „Музикознание – музикален анализ“, със защитена дипломна работа на тема „Основни проблеми на вариационната форма в солово клавирното творчество на Панчо Владигеров, Димитър Ненов и Любомир Пипков“, научен ръководител проф. д.изк. Томи Кърклияски (2004 – 2005).

През 2005 – 2008 е докторант по музикален анализ в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ с научен ръководител проф. д.изк. Томи Кърклияски, много успешно защитава дисертационния си труд през 2010.

Педагогическата ѝ дейност започва още през 2002 като хоноруван преподавател, а след това като главен асистент по музикален анализ във ВТУ „Св. св. Кирил и

Методий“ (2012 – 2015). От 2013 преподава в НМА „Проф. Панчо Владигеров като хоноруван и като главен асистент, а от 01.04.2016 е доцент по музикален анализ. През този период работи и като хормайстор и корепетитор в хор „Славянско единство“ в гр. Горна Оряховица (1998 – 2010) и хормайстор в МДТ „Константин Кисимов“ – Велико Търново (2010 – 2016)

Автор е на монографичните изследвания „От песен към художествена форма в инструменталната музика“ (2017) и „Структурно-функционална многозначност. Музикалноаналитични подходи към период и прости типове форми“ (2022), както и на десетки научни статии и студии върху проблеми на формообразуването в българската и западноевропейската музикална култура, музикалната жанровост (вариации, концерт, ария, романс, песен, ди-вертIMENTO), взаимодействия между музикалните форми, прояви на структурно-функционална множественост в песенните форми и т.н. Приложеният списък с публикации наброява 34 заглавия.

Има редакторска дейност, участва в художественотворчески проекти и др.

Член е на секция „Музиколози“ – СБК от 2022.

КОМЕНТАР НА КОНКРЕТНИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ

Доц. д-р Снежина Врангова-Петкова надхвърля минималните наукометрични изисквания в отделните групи от показатели, дейностите ѝ са коректно описани.

1. **Защитеният ѝ дисертационен труд (група от показатели „А“, 50 т.)** е фундаментално като тема и разработка изследване – „Аспекти на жанра и формата в българския клавирен концерт (от зараждането до 80-те години на XX век)” (Диплома № 34505 от ВАК, изд. на 17.08. 2010).

2. **В група от показатели „В“** за конкурса е представен хабилитационен труд, публикувана монография в съответната научна област и конкретно в сферата на музикалната теория – музикален анализ, на тема „Структурно-функционална многозначност. Музикалноаналитични подходи към период и прости типове форми (София: Марс 09, 2022. 220 с. ISBN 978-954-2925-51-4), на който ще се спра отделно (100 т.).

3. **В група от показатели „Г“** има активна дейност, далеч надхвърляща посочените 150 т. точки (общо 325 т.). Всички публикации са в сферата на музикалната теория.

Една от тях е в реферирано индексирано издание във Web of Science – „Стилистични траектории във вариациите върху докомпозиционен тематизъм (Любомир Пипков, „Пътуване из Албания” – шестнадесет картини върху една албанска песен за струнен оркестър)“ (В: *Изкуствоведски четения 2020. Модул Ново изкуство: Пътешествия. Т. 2.* София: Институт за изследване на изкуствата – БАН, 2021, с. 450 – 459, <https://artstudies.bg/?p=14986>).

Има 15 публикации в специализирани издания в областта на изкуствата, реализирани през периода 2005 – 2022, и най-вече през последните години, които не са включени в процедурата за академичната длъжност „доцент“ и за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Статията ѝ „Пассакалия и fuga“ для большого симфонического оркестра Здравко Манолова – вклад в европейские музыкально-творческие традиции XX в.“ е публикувана в чуждестранно академично периодично издание на руски език (В: *Вестник музыкальной науки*, 2020, Т. 8, № 2, с. 144 – 156).

Текстовете на Снежина Врангова-Петкова очертават широко изследователско тематично поле, в което могат да бъдат изведени няколко линии: разглеждане на отделни жанрове и техните творчески проекции, като в по-голямата си част обект на анализ са примери от българската музика; процеси в сферата на музикалния анализ в България в светлината на XXI век; приложение на музикалния анализ в обучението по музика в началния етап на основната образователна степен. Познавам повечето от тези публикации, те са поместени в музикалнонаучни специализирани тематични сборници, в алманаси и сборници от научни конференции, както и в академичното списание „Българско музикознание“. Най-общо казано, те се открояват със задълбочен и новаторски аналитичен подход, базиран на отлично познаване на направеното до този момент.

В тази група от показатели има посочени (в показател 14) и художествени изяви, свързани с работата ѝ като хормайстор и корепетитор в постановъчния екип на музикално-сценични заглавия на сцената на МДТ „Константин Кисимов“ – Велико Търново. Това е художественотворческа дейност, която неотменно присъства и допълва цялостната ѝ професионална реализация.

4. И в **група от показатели „Д“** кандидатката има много по-голяма активност (175 т. при посочени 80).

Специално ще подчертая, че в показател 16 „Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и в индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни толове“ статията ѝ „Fenesta vascia“ в годините на странстване през XIX век. Музикални и литературно-поетични проекции на песента в творчеството на Ференц Лист, Сигизмунд Талберг и Хектор Мало“, публикувана в Академичен форум „Интегрална музикална теория“ (2015), и монографията ѝ „От песен към художествена форма в инструменталната музика“ (2016) са цитирани в статия на доц. д-р Пенка Марчева в сп. „Български език и литература“ (2022, № 6), реферирано във „Web of Science“ и други бази данни. Познавайки характера на публикациите на доц. Марчева, обръщането към изследванията на Снежина Врангова-Петкова е оценка и за приложимостта на нейните изследвания при разглеждането на много важни за педагогическия процес теми като интердисциплинарния подход в обучението по музика и български език и литература.

В показател 17 „Цитирания в монографии и колективни толове с научно рецензиране“ са посочени 8 нейни публикации, които са цитирани в музикалнотеоретичните изследванията на проф. д.изк. Томи Кърклияски, музикалноисторическите на проф. д-р Наташа Япова и музикалнопедагогическите на доц. д-р Пенка Марчева. А в показател 18. „Цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране“ – 11 автори, включително докторанти.

Хабилитационният ѝ труд вече е рецензиран и високо оценен от проф. д.изк. Томи Кърклияски (<http://musicology-bg.com/> ISSN: 2 534-9279) (показател 19 „Рецензии за реализирани авторски продукти или творчески изяви в специализирани издания в областта на изкуствата“).

5. Дейността ѝ в **група от показатели „Е“** (200 т. при задължителни 120 т.) също илюстрира широката професионална реализация на Снежина Врангова-Петкова, в която присъстват и художественотворчески и педагогически дейности.

Така в показател 22 „Участие в национален научен, образователен или художественотворчески проект“ е посочен един проект (Bg05m2op001-2.016-0034-C01 – Модернизация на учебния процес в НМА “Проф. Панчо Владигеров” и АМТИИ

„Проф. Асен Диамандиев“, осъществяващ се по Приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020.

Многократно участва в редакционната колегия на „Алманах НМА“, в редакционната колегия на проекта „Музикална критика“ и на два колективна сборника, издания на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, има редакторска дейност. Член е на жури на национални музикални конкурси. Включва се в международни (2) и национални художественотворчески проекти; ръководи ателие.

ОЦЕНКА НА ХАБИЛИТАЦИОННИЯ ТРУД „СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛНА МНОГОЗНАЧНОСТ. МУЗИКАЛНОАНАЛИТИЧНИ ПОДХОДИ КЪМ ПЕРИОД И ПРОСТИ ТИПОВЕ ФОРМИ“ (220 С.)

Както подчертава Снежина Врангова-Петкова в предговора към своето монографично изследване, конкретен стимул за създаването на този текст е „съзнанието, че животът на формообразуването в музиката – гъвкав, многопластов и уникален – пулсира не единствено чрез типологизиращите обобщения и историко-стиловите модели, а главно в неизмеримото развълнувано море на пораждащата ги творческа фантазия, която неизменно вгражда в музиката динамика на нейното битие и функционалност“ (с. 7 – 8). Тази нейна убеденост разгръща широк научноизследователски хоризонт, в който могат да бъдат надградени и типове и индивидуални преосмислени утвърдени основни теоретични и методологични постановки. Това предполага и прилагане на комплексен, „множествен подход към осмислянето на нетипологичните художествени явления в музикалното формообразуване“ (с. 8). И в този труд, както във всички нейни публикации, Снежина Врангова-Петкова успява, основавайки се аналитично на досегашния научен опит на автори от различни научни традиции, да изведе своите идеи. В този смисъл монографичното изследване е безспорен успех за нея – постигнат е съдържателен текст, представящ цялостен аналитичен модел, който е убедително и последователно логично въведен и аргументиран, илюстриран е с подходящи нотни примери.

Следвайки представянето на стратегията „за анализ на явления на *структурно-функционална многозначност* своите идеи“ (курс. в цитатите е на С. В., с. 8) чрез създаване на аналитичен модел, който е „оптимален и адекватен спрямо състоянията

на *структурна и функционална поливалентност* на периода и основаните върху него песенни форми и произтичащите от това категориални проблеми при идентификацията, обозначаваанията и теоретичните интерпретации на подобни явления“ (с. 9), Снежина Врангова-Петкова структурира труда в увод, в който още в началото му заявява цитирания аналитичен модел, три глави с подглави, обобщаващо заключение и литература.

Както изтъква авторката, идеите в изследването са съзвучни с поредицата от музикалноаналитични трудове на проф. д.изк. Томи Кърклияски, посветени на проблемите на жанра и формообразуването в музиката на ХХ век, а в своята рецензия Томи Кърклияски подчертава, че „стъпването върху отвореността и безкрайността на „музикалния универсум“, а не върху застиналата картина на типологиите на формите, кореспондира на мои търсения в някои цитирани от Сн. Врангова мои трудове. За млад учен обаче това е огромно предизвикателство. Мисля, че в случая справянето с него е категорично резултатно, последователно научно аргументирано и представлява ценно теоретично откритие. В крайна сметка Сн. Врангова съумява творчески и последователно да извлече от живата и многообразна музикална реалност нова, гъвкава и работеща актуална музикалнонаучна системност. Това тя демонстрира на различни етапи и равнища“. Цитирам рецензията на проф. Томи Кърклияски, защото оценката, изказана от него, за мен безспорно най-точно представя постигнатото.

В първата глава – „Период и изречение в музикологичната категориална системност – проблеми, възгледи и динамика в историческото време“ (с. 21 – 69), авторката извежда във фундаменталната характеристика на периода активната процесуална и структурна динамика.

Във втората глава – „Структурно-функционална многозначност в песенните форми – специфика в изследователската стратегия“ (с. 70 – 152), чрез въведената теза за функционалната многозначност на музикалните форми тя доказва хипотезата за множественост – полифункционалност в условията на песенните форми, в контекста на определена функционалност, жанровост, принципи на развитие. Разглежда функционалната многозначност последователно, съобразно направената предварителна систематизация: 1) функционалност; 2) жанрова характеристика; 3) вид тематично развитие; 4) наличие на разширени творчески предпоставки на музиката; 5) основание в обща или регионална фолклорна традиция – школа – индивидуално-

стилова характерност (с. 70). Тази систематизация е представена много убедително и интересно, с наблюдения върху музикални примери от различни епохи. Приложима е и към много други творчески образци. Напълно съм съгласна с извода в заключителния раздел на частта: „стратегията за открояване на зависимости, ориентири и пораждащи стимули в областта би могла да формира солидна база за последваща теоретична и творческа рефлексия“ (с. 151). И тук бих могла да посоча примери с някои търсения в съвременната музика и конкретно в минимализма, основани на връзката с реториката при процесуалното разкриване на съдържателността, при които минималните изменения в повтарящите се структури могат да бъдат разгледани и като „функционалното подобие (следователно – еквивалентност) на равнището на синтактичната организация на формата (при структурно отличие) и логическите възможности за замяна на даден елемент с друг“ (вж. с. 101, вкл. схема II, 4.). Така „музикална събитийност“ може да бъде анализирана чрез функционалната многозначност на звуковия материал.

В третата глава – „Жанрово-стилистични ракурси към структурно-функционалната организация на формата в „Багатели“ оп. 119, № 7 – 11 от Бетовен“ (с. 153 – 205), предложеният във втората глава на изследването аналитичен модел е апробиран върху жанровата област на Бетовеновата багатела. Тук отново ще цитирам проф. Томи Кърклисийски – това „дава възможност за онагледяване и проследяване на музикално-технологични обекти до най-малки детайли и същевременно изгражда обобщаващ поглед върху цяла една жанрова традиция с нейните присъщи взаимодействия и динамика. Особено приносно и оригинално е творческото изследване на модуса „quasi una fantasia“ в работата на Л. В. Бетховен по отношение на резултативната структурно-функционална многозначност на формата на миниатюрата. Това представлява научно откритие с голям потенциал и стойност, с която нашата музикалнонаучна мисъл с право може да се гордее“.

В **Заключението** авторката подчертава, че „самите феномени *множественост* – *многозначност* – *амбивалентност* в музикалното формообразуване предпоставят сложни интерпретационни процеси в аналитичното съзнание по отношение на реално съществуващите художествени факти при съотнасянето им спрямо широк спектър теоретични и методологични постановки. В този смисъл отвореността и свободата на изследователските подходи се очертава като релевантност – гъвкавост, адекватност и

оптималност – по отношение на свободата, на ненормативността и творческата специфика на живата музика“ (с. 206). В тази светлина направен е не само опит за „надстройка върху фундаменти на някои класически принципи за анализ на музикалните форми“ (пак там), но е изградена цялостна аналитична система, която е приложима и перспективна. И това е безспорен принос на труда, иновативен като идея и реализация.

Книгата е принос и в методиката на преподаване на академична дисциплина музикален анализ. Имайки предвид педагогическите подходи и отдадеността на доц. Снежина Врангова-Петкова в работа ѝ със студентите и докторантите, вярвам, че техният интерес ще бъде провокиран и нейните идеи ще бъдат усвоени като музикалноаналитичен инструментариум за разработките им. В подкрепа на тази моя увереност са и посочените цитирания на нейни трудове в публикации на докторанти.

Високо оценявам монографичното изследване на Снежина Врангова-Петкова. Книгата е принос в българската наука и със своята приложимост при формално-структурното изследване на музикалното творчество от различни епохи. Несъмнено достойнство на текста е неговата четивност, яснота и достъпност на изложението. За авторката това е несъмнено постижение в личното ѝ израстване и заявка за следващи интересни научни публикации.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дейността на доц. д-р Снежина Врангова-Петкова убедително е представена във всички групи с изискваните наукометрични показатели в посочената изследователска област. Тя е учен с иновативно и задълбочено мислене. Много успешна е педагогическата ѝ дейност. Забележителна е нейната посветеност в работата със студентите и докторантите.

Убедено подкрепям решение на уважаемите членове на Научното жури кандидатурата на доц. д-р Снежина Величкова Врангова-Петкова да бъде предложена за заемане на академичната длъжност „професор“ в научна област 8. Изкуства, проф. напр. 8.3. Музикално и танцово изкуство (специалност „Музикален анализ“).

Успех на процедурата!

София, 3 февруари 2023 г.

проф. д.изк. Елисавета Вълчинова-Чендова